

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

1. Alter opinandi modus proponitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

sicut Deus Ens à se, & necessarium: quare, sicut im-
bilis, & negationis necessitate, eius, quod cam-
ber non datur, adhuc formaliter, actus primus, ita neq-
à se, necessitate eius existentia, & negationis neces-
sitate existentia sue actus primus, seu potentia, adhuc
formaliter potest dari: quo præcluditur eualio huius ar-
gumenti: nempe Ens à se formalem, & actuale impos-
sibilitatem sue existentia non esse, ut in antecedenti
asseratur. Sed solum impossibilitatem non existendi
virtute, & in potentia: quod rursus impugnabitur argu-
mento sequenti.

4. Quarto probatur conclusio: quia Ens à se, in quo
essentia metaphysica Dei constituitur, nequit essentia
cuiusmodi esse, quin è suo conceptu tale sit, cui cum fun-
damento à nobis attribuitur per rationem esse subiectum
radicale, & radicem, ex qua omnia attributa suboriantur:
nequit autem ita cum fundamento id à nobis enti à se at-
tribui, nisi concipiatur pro illo suo signo, & conceptu
formali existens à se: ergo Ens à se, quod essentia Meta-
physica Dei esse à nobis concipitur, & merito iudicatur,
claudit in suo formali conceptu pro illo priori existen-
tiam à se. Minor probatur: quia ratio subiecti primi ra-
dicalis, & radicis cuiuspiam alterius, siue Physica, siue
Metaphysica, nequit cum fundamento à nobis attribui
alicui non conceptu formaliter existenti, siue cum exi-
stentia: quare implicat concipi essentiam metaphysicam
Dei veram dari, quin concipiatur existentia, aut quod
idem est, prædicatum entis à se, quod omnium sententia,
est primum subiectum, & radix cæterorum Dei prædica-
torum: ergo nequit concipi, quin concipiatur à se exi-
stentia, ac proinde nequit esse existentia à se, essentia me-
taphysica, seu ente à se posteriori Metaphysicæ, cuius
Metaphysicus actus.

5. Respondent Murciani Recentiores, non esse opus,
ut concipiatur principium, aut subiectum metaphysicum,
imò neque physicum actum, sed satis esse, si virtualiter
concipiatur, & iudicetur de eo existentia: quod necessarium sit,
cum Dei essentiam, siue Ens à se fundamentum, & radicem
cæterorum concipimus, & iudicamus ob rationem di-
ctam: quia actus omnis exigit necessariò existentiam sui
principij: atque in super prædicatum existentia à se, at-
que universum existentia, transcendens est, quæ semper
supponunt ex parte subiecti fundamentaliter id, quod
formaliter præ se ferunt. Multa in his impugnanda oc-
currebant, circa doctrinam hanc de transcendentibus præ-
dicatis, quæ formaliter sunt prædicata, quæ transcendunt,
licet nostro concipiendi modo, eis intelligantur meta-
physicæ adiacere. Vnde etiam evincitur Ens à se, seu ef-
sentiam metaphysicam Dei, existentiam à se formaliter in
se claudere, quare eius actum metaphysicum esse non
potest.

6. Secundò. Idcirco, cum iudicatur expressè, & for-
maliter essentia Dei, seu ens à se, esse subiectum primum,
& radicem attributorum, & existentia, quæ in tua sententia
ex illis est, iudicatur virtualiter, & implicite ex parte
etiam essentia existentia: quia exigit actus omnis exi-
stentiam sui subiecti, & radicis, siue physicæ, siue meta-
physicæ: at exigit præsuppositum, & pro priori forma-
lem existentiam sui subiecti & radicis: ergo ea formalis
existentia iudicari debet, nec solum fundamentalis de ef-
sentia, ut iudicetur subiectum, & radix, siue physica, siue
metaphysica suorum actuum, & proprietatum: quare, &
Ens à se, siue essentia metaphysica Dei subiectum, & ra-
dix cæterarum proprietatum Dei vera iudicatur: ac
proinde existentia neque ente à se, neque essentia Dei
actus posteriori metaphysicæ esse potest, sed de eorum in-
stantiæ, & formali obiectivo conceptu.

7. Quæ vero contra nostram sententiam opponun-
tur, opponere possunt, levia sunt: Primò. Priorem esse
in Deo conceptum potentia ad existendum, quàm exi-
stentia ipsa exercita sit prioritate metaphysica. Constat
ex dictis saltem omnino esse: sed, ut summum, priorem
esse logicè: quo solum pacto potentia existendi neces-
sario in Deo potest cogitari. Secundò: è prædicato entis
à se, probat à priori necessariam existentiam Dei: sed
negatur facile: licet enim voces diversæ sint, aut synoni-
ma oratio est, idem vna, atque altera omnino etiam for-
maliter significans. Tertiò: (& est vnicum Recentiorum
Murcianorum argumentum) quia non possumus pro hoc

statu indicare Deum existere absque duplici conceptu ob-
iectivo, altero de existentia, siue de existendi actu, altero
de subiecto talis actus priori, in quo sit, & proinde essen-
tia metaphysica Dei: verum eodem argumento proba-
retur Ens à se adhuc possibiliter non esse Dei essentiam:
quia nec possumus pro hoc statu indicare aliquid esse Ens
in eo adhuc statu, nisi concepta entitate tanquam forma,
& ente, eam habente tanquam subiecto. Respondetur ergo
pro utroque abstracto, & concreto metaphysico, sub-
stantiæ accepto, idem omnino significare, ubi ratio sup-
positi non significatur nomine concreto, atque substanti-
uè hoc accipitur, ut patet in homine, & humanitate purè
philosophicè acceptis, ut ante mysterium Incarnationis
accipiebatur: atque in ratione entis substantiæ, ut tale,
vlturpati, quod idem prorsus, quod entitas est, atque ex
parte conceptus obiectivi, siue formalitatis conceptus si-
gnificat: quo pacto, & Ens actuale à se, siue existens à
se significat etiam: idem nempe ex parte obiecti, quod
entitatem, licet ex parte modi nostri concipiendi aliud
per rationem fingatur.

QVÆSTIO IV.

De Essentia Metaphysica Theologi- ca Dei.

QVÆSTIONEM hanc nemo hæcenus disputa-
uit: quia nemo etiam essentiam Dei metaphysi-
cam, in philosophicam, & Theologicam, uti nos,
diuisit: id est in essentiam metaphysicam Dei, quatenus
ex naturalibus principiis philosophicis innouitur, potuit ve
innoscere, & Dei Theologice ex fide, & reuelatione
mysteriorum de Trinitate, & Incarnatione noti, ex qui-
bus naturam à supposito, & personalitate (realiter, si de
humana loquamur, & formaliter, si de diuina) differre
Catholica veritas est. Quare de Deo philosophicè & me-
taphysicè agentes, eodem modo ac de Deitate essentiam
venati sumus: Theologicè, atque ad plenam fidei de my-
sterijs hinc lucem agendo, aliunde Dei metaphysica ef-
sentia statuenda nonnullis fortasse videatur.

CERTAMEN I.

Alter opinandi modus proponitur.

1. HAc in re, & quæstione propofita prima sententia
esse potest Dei, quatenus nomine concreto Deus,
Theologicè consideratur, essentiam metaphysicam esse
non solum communia necessaria Dei prædicata, sed &
personalia, à quibus præcisa Deitas, Deus concretè, seu
Persona non est. Ex fidei enim, & reuelationis de myste-
rio Trinitatis, & Incarnationis tempore, nomen Deus
significat, non naturam nudam, sed Personam, atque sub-
sistentiam, seu personalitatem affectam: ac proinde tres per-
sonalitates, quæ solæ in Deo sunt, significabit. atque ex
parte obiecti formalis significari supra essentiam meta-
physicam philosophicam, Theologica essentia metaphy-
sica Dei dicitur.

2. Secunda sententia (atque in hoc principio & mo-
do dicendo verosimilior) esse potest: Essentiam metaphy-
sicam Theologicam Dei, quatenus eo nomine Theolo-
gico sensu accepto, significatur, esse essentiam metaphy-
sicam cum personalitate vage sumpta hac, vel illa, non
autem cum omnibus personalitatibus diuinis: licet enim
re ipsa illas habeat diuina essentia, & natura, aut ex vi si-
gnificari huius nominis Deus, adhuc concretè Theologicè
sumpti, solum significatur personalitas diuina hæc, vel illa,
siue substantiæ Deus ex primario suo significandi modo,
siue adiectiue, ut etiam potest, vlturpetur: ut sepe con-
trouersus de Trinitate, & Incarnatione docuimus: præter-
tim controuersus eorum tract. post tertiam dist. de modi
loquendi in Trinitate, & de communicatione idioma-
tum in Incarnatione.

D 3

3. Tertia

3 Tertia sententia hac in re ex eodem partim principio esse posset: Dei, hoc nomine Theologicè usurpati, Essentiam metaphysicam, præter philosophicam addere substantiam communem ubique diuinarum personarum, affectam naturæ indiuiduam: quam solam non paucè vultuosis in diuinis durè, & periculose satis recognoscunt, vel propriis cuiusque Personæ personalitatibus allocuturam, uti ex Thomistis nostræ Societatis, Soaristæ defendunt. Atque sanè opinio in eo modo intelligendi Deum in concreto Theologicè vero similior, quàm secunda etiam foret, ni falso alio niteretur principio de formali conceptu obiectino substantiæ communis in diuinis: quippè eam solam ibi ponere temerarium, ut minimum, esse ostendimus contr. de Trinit. d. 7. quæst. 1. cert. 3. atque propriis adhuc, assertoriam, in Fidei, & Theologicæ rationis obseruationem, nos nobis ipsis nimium audaces putandos, si postea etiam Doctores grauissimos, & sapientissimos cum eis sentiremus. Cum autem sententia hac in re præfati tercia, huic principio vnicè nitatur, duabus primis longè à veritate distantior nobis merito videretur.

4 Quod autem contra communem hunc modum, his opinionibus discurrendi de Essentia Dei concere significati metaphysica Theologica, opponi ex Scriptura & Patribus posset iuxta nobis opposita à Recentioribus Murcanis, contra conclusionem nostrā de essentia Dei physica Theologica, faciliorem adhuc solutionem habebit: quod enim Scriptura, Patres, & ex his Theologi omnes, dicant in Trinitate vnā esse naturam, & essentiam, personalitates vero tres: ac proinde essentiam, seu naturam Dei per rationem (quo solum modo, ac non physice possunt) à personalitatibus Theologicè diuidant, verum quidem est, & quod modo discurrendi harum sententiarum minime aduerferet: is enim loquendi, & sentiendi modus est de natura, & essentia, abstracto Deitatis nomine, significata, non autem significata nomine concreto *Deus*, quo personalitatem etiam ex parte obiecti significari, vulgare etiam Theologorum opinio fert: ac proinde crediderim cum aliqua ex propositis opinionibus, plerisque Theologos sensuros, sicut de hac voce *homo*, concreta, naturam nudam non significari, sed personam, ac proinde naturam personalitate affectam communis Scholasticorum sententia est.

CERTAMEN II.

Verior sententia nostra stabilitur.

1 Dicendum nihilominus nobis est, Essentiam metaphysicam Theologicam Dei, concreto etiam nomine *Deus*, significari, nihil supra essentiam metaphysicam Dei (scilicet rationem Entis à se) proprietatum personalium, siue omnium coniunctarum, siue vagæ, & diuinam, siue substantiæ communis (si ea admittatur) includere. Sententias omnes memoratas reicit conclusio: quia eius fundamenta à capite impugnat omnes: Probat conclusio: quia hoc nomen *homo*, concretum, æquè est, ac hoc nomen *Deus*: atqui secundum se etiam Theologicè sumptum sine pronomine *hic*, vel alio syncategoremate adiuncto, quo significati singularitas, & totalitas, qua in personam coalescit, tenetur, non significat suppositum, siue personam, aut personalitatem, neque vagæ, neque determinatam, neque in communi: ergo neque hoc nomen concretum *Deus*, secundum se, etiam Theologicè sumptum, nisi addatur syncategorema significans id, quo in Personam conflat, suppositum aliquo ex dictis modo significabit: ergo Dei concretè, & Theologicè sumpti, Essentia metaphysica nihil personalitatis, supra essentia metaphysica philosophicā addet, ut proposuimus.

2 Minoris latissimam probationem dedimus, & ab expressis Patrum auctoritatibus, & à solidis Theologicis rationibus contr. ult. de Incarnat. d. ult. quæst. 2. à certam, 2. ac proinde eis ad id probandum repetendis absteremus: quamquam eas inferius nomini concreto *Deus*, ad nostram conclusionem directè à ratione probandam subiciemus. Consequentia utræque est legitima. Sed ta-

men dices primam legitimam non esse: quia concretum *homo*, secundum se significat naturam communem, suppositum autem, ac persona debet necessario esse eius indiuiduum, quod ea voce non significatur: ac proinde, ut nos dicimus, debet illi adiungi syncategorema significans singularitatem, ut significetur persona: at vero concretum *Deus*, terminus singularissimus cum sit, personam sine vilo syncategoremate adiuncto significabit. Verum friget solutio: quia, si ideo concretum *Homo*, personam non significat, quia terminus communis est, communem naturam significans, ita, etsi concreta vox *Deus*, in linea natura: singularem naturam signet, quia secundum se ramentibus personalitatibus, ac personis communis, communicabilis est (sicut humanitas, seu homo præcisè sumptus communis, communicabilis est indiuiduis) quotiesque singularitatem, ut sic loquar singularis Deitas significata reuincatur, neque omnino singularizata est, ut acutè aiebat Ricardus Victorin. 4. de Trinit. neque persona: singularitatis ergo huius personalis diuinæ notæ & vox adhibenda est concreto *Deus*, ut ex eo syncategoremate personam significet, non secus atque concreto nomini *homo*, singularitatis nota debet, ut personam significet adhiberi, ut dicebatur in minori.

3 Atque hinc probatur ratione Theologica conclusio, quam nobis dedit S. Th. 1. p. quæst. 40. art. 3. corpore, ut probet in diuinis conceptum communis substantiæ non esse, his verbis. *Hypothasis enim significat aliquid distinctum in diuinis: cum hypothasis sit substantia indiuidua*. Eam sic edissero, suppositum, seu personam philosophicè, quam Theologicè est indiuidua, & singularis, & propria, nec communis, nec communicabilis substantia: ergo nomen, quod non significat propriam singularem, indiuiduam, nec communicabilem substantiam, non significat personam, neque philosophicè, neque Theologicè sensu, consequentia est legitima. Antecedens est ipsa persona, & suppositi definitio à Philosophis, Theologis, & Patribus recepta ex Boetio, ut vidimus d. proem. de Trinit. quæst. 1. cert. 2. num. 4. & 5. ad cuius confirmationem innumera Patrum testimonia recitare possumus. Vnum tamen, vel alterum in reliquorum exemplar recitabo. Athanas. in serm. in Euang. S. Deip. ait. *Quia communiter à multis istius modi consideratur substantia, nuncupatur: cum in vnum propriè conferatur persona, siue substantia nominatur*. Omniaque Patrum nomine & sententia Iustinianus Imp. edito Fidei veri. med. quod extat tit. 2. Conciliorum pag. 654. ante Synodum 5. gener. siue Constantinop. 2. col. 10. scribit, *Omnes Patres constanter nos docent, aliud esse naturam, siue substantiam, & formam, & aliud substantiam siue personam: & naturam quidem, vel substantiam, & formam hoc, quod est commune, significare, substantiam autem, siue personam hoc, quod est speciale*.

4 Pergit inde discursus. Nomen, quod non significat, indiuiduam, singularem, propriam, nec communem, & communicabilem substantiam, nullatenus significat personam, neque sensu Philosophico, neque Theologico: atqui nomen concretum *Deus*, Theologicè etiam, nobis non significat substantiam indiuiduam, singularem, propriam, sed communicabilem, & communem sensu Theologico: ergo neque eo sensu significat personam, siue suppositum diuinum: ac proinde neque essentia metaphysica Theologica Dei, ut eo nomine significati, personam illam diuinam supra philosophicam addet, ut fert nostra conclusio. Minor, de qua dubitare aliquis posset, est certa: nam significatum nominis *Deus*, concretè Theologicè sumpti de tribus Personis prædicatur.

5 Sed dices: vox concreta *Deus*, quæ talis adhuc, non significat suppositum, siue personam sensu Theologico: ergo idem prorsus significat, quod Deitas, quæ à suo significato solas personalitates excludit: quas si in eo clauderet, Personas diuinas significaret: ergo quemcumque in mysterio Incarnationis de Deitate dicuntur, & de quocumque Deus prædicatur, de Deitate dicuntur, ac Deitas prædicabitur. Patet consequentiam idem affirmari & negari, sine manifesta implicatione. Iam verò ex hac consequentia hæc inferuntur absurda. Primum: Deitatem immediatè, ac per se vnitam humanitati esse, dispoisse: sicut Catholicè dicitur illi immediatè vnitus *Deus*. Item Deitatem